

Een echte man helpt mee

Om de armoede in Rwanda te bestrijden heeft 100Weeks een simpele maar effectieve methode opgetuigd: direct cashgeld aan vrouwen geven – en het programma telt inmiddels heel wat gelukkigen, onder wie Claudine. Met haar man Jean is ze van bierverkoper tot ondernemer en werkgever uitgegroeid. En nu weet ze: 'Je leven kan veranderen.'

Tekst: Eva Nakato

In het noorden van Rwanda ligt Musanze, het meest bergachtige district van het land, dat met zijn gorilla's en vijf vulkanische toppen veel toeristen trekt – en nu is het er stervenskoud, maar daar geven Claudine Uwingabire (28) en haar man Jean de Dieu Uwineza (31) niet om: het gaat ze goed.

Ze zitten bij het 100Weeks-programma, dat vrouwen die in extreme armoede leven van kleine cashbedragen voorziet. Hun coach heeft ze erop gewezen: die zag hoe enthousiast ze over ontwikkeling waren en besloot toen Claudine aan 100Weeks voor te stellen. Ze schreef zich in en drie dagen later bleek ze uitverkoren te zijn, en kreeg ze het cashgeld.

Dat was in 2018. Met de coach voerde ze een openhartig gesprek over wat ze te wachten stond en Jean steunde Claudine volkomen, moedigde haar aan ervoor te gaan. Tot die tijd verkocht ze lokaal gebrouwen bier, maar ze had niet de middelen dat uit te breiden. En ineens konden ze wat sparen, om dat spaargeld vervolgens in andere bedrijffjes te stoppen.

Als een van beiden zo'n idee heeft, dan spreken ze het tot in detail door – nooit varen ze alleen hun eigen koers, alles gaat in goed overleg. 'Ik voel pure liefde en respect voor mijn vrouw', zegt Jean. 'Toen we aan ons gezin begonnen, deed ik de gelofte: "Wat van mij is, is van jou en wat van jou is, is van mij" – en zij zei het op haar beurt na. Wat er dus ook maar onze kant op komt: dat is voor het gezin, want wij zijn één.'

Jean is jong gaan fotograferen. Nadat hij zijn beide ouders verloor is hij door een priester opgevoed, die hem op het hart drukte ergens goed in te worden, zodat hij nooit zou hoeven bedelen. Wanneer iemand hem ernaar vroeg, kon hij aan niets anders denken dan aan fotografie – en dus kochten ze een camera en leerde hij die door en door kennen.

Hij had ook al vlug een zakelijke instelling, dus koos hij op school de kant van het ondernemerschap en daar plukt het gezin nu de vruchten van. Al viel het afgestudeerde leven hem zwaarder dan hij had gehoopt: omdat hij geen startkapitaal had om iets op te zetten, ging hij op handelsgewassen over... maar die werden geheel en al door zijn familie opgegeten, waardoor er niets te verkopen viel.

Hij raakte ontmoedigd. Hij waagde nog een poging in de landbouw, maar dat liep ook niet lekker, totdat het programma zijn ogen opende. Nu houden ze een kasboek bij: ze noteren hun inkomsten en uitgaven, hun winsten en verliezen en dat doet hem aan zijn schoolvakken terugdenken.

Voor Jean voelt het als een zegening, dat Claudine bij het programma is gekomen. Met de cashbedragen is er een nieuwe geldstroom aangeboord en ze hebben een plan uitgetekend om daarmee hun zaken te verbeteren. Als het geld binnenkomt, weten ze precies wat ze ermee zullen doen.

's Nachts verkoopt Claudine nog steeds het lokale bier en als zij overdag slaapt, gaat Jean met zijn fotografie verder. Ze hadden een aantal kleine tuintjes om handelsgewassen te kweken en met het geld van al het ondernemen kochten ze een huis. Het bestond in eerste instantie uit maar één kamer, al hebben ze het verruimd door wat land van hun burens bij te kopen.

Het bedrijf is in het huis getrokken, van waaruit zij het bier verkoopt. Bij een korte rondgang is er aan de andere kant een kleine kamer te zien, waar Jean een varkenszaak houdt. Hij fokt ze niet alleen, maar legt zich ook op varkensgerechten toe om iets bij te verdienen.

Aan de hand van een zelfgemaakte kalender houden ze werk en privé in balans. Daarbij is Jean niet van het Afrikaanse geloof dat een man zijn vrouw thuis niet hoort te helpen. Hij is in een weeshuis opgegroeid en leerde zo voor zichzelf en zijn broers en zussen te zorgen, om te overleven: van het koken en de was tot en met het schoonmaken. Hij vond het nooit erg.

Als Claudine bezig is met de klanten, dan stort Jean zich op een huishoudelijk karweitje. 'Geen van ons is ergens specifiek verantwoordelijk voor,' zegt hij, 'we kijken wel hoe het loopt.' Soms zien klanten of vrienden hem bezig en drijven ze de spot met hem: 'Umu-gabo w'umunyafrika ufasha imirimo yo mu rugo ntago ari umugabo nyamugabo', ofwel: een Afrikaanse man die thuis meehelpt, is geen echte man. Het maakt hem niet uit. Zolang hij zijn vrouw bijstaat en geld verdient, is hij tevreden.

Het is nu hun doel het huis geheel tot een zakelijke locatie om te bouwen en dan naar iets beters te verhuizen, om daar daadwerkelijk te wonen. Ze hebben onlangs een stuk land gekocht, dat nog ontwikkeld wordt.

'De gevolgen van het programma', zegt coach Christine, 'waren direct duidelijk. Waar heel wat vrouwen misbruik maakten van de kans, kon ik Jean en Claudine gestaag zien groeien. Als ze hier of daar eens vastliepen, belden ze altijd voor advies – en ze blijven hun succes met me delen, ook al zijn ze druk met hun nieuwe bedrijffjes. Ze zoeken niet langer werk, nee: ze geven werk aan de gemeenschap, wat ze tot changemakers maakt.'

Gevraagd naar het zijn van *changemaker*, zegt Claudine: 'Je weet niet dat je zoiets bent, totdat je iemand anders op die manier over je hoort praten. Als ze je waarderen, realiseer je je dat je voor de gemeenschap van betekenis bent geweest – en vandaag de dag heten we voor sommigen zelfs "baas", voor wie we werk verschaffen.'

Elke zondag, tijdens de mis, leggen ze met hun camera heel de dienst vast en na afloop komt de parochie de foto's kopen. En in hun buurt worden ze met regelmaat ingehuurd om uiteenlopende evenementen te fotograferen. Inmiddels is Jean hun kinderen de fijne kneepjes van het vak aan het leren, om het ooit over te nemen.

Terwijl ze lief naar elkaar lachen, bliken Jean en Claudine terug op wat het programma ze heeft gebracht. Zij is nu een zakenvrouw en huizenbezitter en de beide kinderen zitten op prestigieuze private scholen, zoiets had ze nooit durven dromen.

Hiervóór viel ze buiten de vriendengroep, want het paste niet – en nu traint ze vrouwen hoe ze nauw met hun man kunnen samenwerken. Hoe er aan vertrouwen en vastberadenheid valt te sleutelen, zodat de mannen hun vrouw blijven steunen, ongeacht wat voor werk die doet. Als ze tot de gemeenschap spreekt, wordt ze gehoord en gerespecteerd.

Eerst hadden ze niets en nu hebben ze een aantal bedrijffjes en een veel groter huis, en Jean heeft een tweede camera gekocht. Claudine spoort intussen andere vrouwen aan zich bij het programma te voegen door ze te adviseren hun man bij elke beslissing te betrekken, precies zoals ze zelf heeft gedaan.

Dat ze naar elkaar toe zo transparant zijn heeft ervoor gezorgd dat ze alle stormen van het leven goed zijn doorgelopen. Natuurlijk is er binnen hun relatie weleens onweer, maar dat lossen ze altijd zo vlug mogelijk op, als ze eenmaal weten wat het probleem is.

Claudine vertrouwt Jean de financiën volledig toe, omdat hij de expert in het ondernemen is. En hij keurt de mannen af die het geld van hun vrouw aan gokken, drinken en vreemdgaan opmaken, terwijl ze het vertrouwen van hun vrouw hadden. Zulke dingen resulteren in een oneindige schakel van wantrouwen en minachtig, met onophoudelijke ruzies tot gevolg.

Maar wie zich voor het programma heeft aangemeld, kan op hun welgemeende advies rekenen: 'Je leven kan veranderen als je een doel hebt voor de middelen... vóóordat die er op de een of andere manier doorheen worden gejaagd.' ●

